

Köpeczi Bócz Edit

Előszó egy kötethez

Titkosszolgálatok hálójában

A lélekmentő bíboros hercegprímás

(Részlet)

Pázmáneum, a bíboros utolsó szálláshelye

A Pázmáneum alapítólevele szerint „alapítvány”, melynek felügyeleti joga az esztergomi érseket, széküresedés esetén pedig az esztergomi káptalant illeti meg. Pázmány Péter hozta létre 1623-ban, aki teljesen a jezsuitákra bízta az intézet vezetését, de szigorúan meghagyta, hogy a székhely épülete el nem adható és az alapítványi tőke csak az alapító okiratban megjelölt célokra fordítható. A székházon kívül a működésre 100.000 rhénusi forintot biztosított, tiszta aranyban és birodalmi tallérban, amit a bécsi jezsuita provinciális

Az egyházak a múlt feltárását azért kezdeményezték, hogy lelepleződjének azon személyek, akik a titkosszolgálat beszerezett ügynökei voltak. Akik nem az egyházat, hanem a kommunista hatalmat szolgálták. A hercegprímásnak soha nem volt rejtegetni valója senki előtt, mégis leskelődtek, kémkedtek utána, emberi méltóságát sem tisztelve. Minden képzeltet felülmúl az a mennyiségű iratanyag, amelyet titkos megfigyelések során készítettek róla. Mindszenty Józsefnek nem csak az egyházban, hanem a politikai életben is meghatározó szerepe volt. A katolikus egyház vezetőjeként nem kötött egyezséget a kommunista hatalommal, amely a demokrácia és vallásszabadság álarca mögött, az ateista rendszer kiépítésére törekedett. A bíboros jól ismerte az egyház jogait, főpapként tiltakozott a diktatúra törvénytelen, agresszív intézkedései ellen. Maradhatott volna pozíciójában „szabadon”, a kommunista hatalom jól fizetett embereként. Ezt a lehetőséget – megalkuvása esetén – többször felajánlották számára, mégis a becsület útját járva, inkább a szenvedést választotta.

A kommunista hatalom összeomlása Mindszenty József bíboros hercegprímást igazolja. Az eltelt idő alátámasztja hajthatatlanságát, mert rengeteg iratanyag eltüntetése ellenére is látható és megállapítható, miféle mesterkedésekkel próbálták behálózni, lejáratni, tönkre tenni.

A könyv, amelynek egy részletét közreadjuk, történeti áttekintést nyújt az egyházak helyzetéről a diktatúra időszakában, bemutatja az ügynökhálózatot, Mindszenty Józsefről készült titkosszolgálati jelentéseket. Kiemelten foglalkozik a bíboros halálát közvetlenül megelőző időszakokkal és halálának körülményeivel.

háznál helyezett el. A továbbiakban meghatározta, hogy amennyiben a jezsuiták az intézet vezetését bármilyen oknál fogva tovább vállalni nem tudnák, a mindenkori esztergomi érseknek, vagy széküresedés esetén az esztergomi káptalannak, joga van nevezett házat sajátul fogadni és kezelni, s a vezetők lelkiismeretben elkötelezik magukat arra, hogy az intézmény az egyházi tudomány és magyarországi papnevelés célját köteles szolgálja.

Fordulópont volt a Pázmáneum életében 1813, ekkor Ferenc császár, mint legfőbb kegyúr az egész ország klerikusai számára hozzáférhetővé tette az intézményt, így általános szemináriummal lett. Az alapítvány kezelői 1927-ben két bérházat vásároltak, melyek telekkönyv szerint a Pázmáneum alapítvány tulajdonát képezték. A Bécs központjában fekvő intézet épülete, több évszázadon keresztül a papnevelés szolgálatában állt és az alapítóokmányban lefektetett elvek és szabályok szerint működött 1948-ig. Ez az év volt az utolsó, amikor Magyarországról hivatalosan nagy számban utazhattak oda teológusok. Ettől kezdve a hazai magyar papi utánpótlás megszűnt, mert a kommunista hatalom

az egyházak megszüntetésére törekedett. Jogilag a magyar egyház tulajdonát képezte továbbra is az épület, ezért az illetékes állami és egyházi körök államosítási igénnyel léptek fel. Így a Vatikán közbelépésével 1949-ben kiadott utasításában a bécsi érsekség felügyelete alá helyezte az intézetet. Azután a kapcsolat megszakadt az esztergomi egyházmegyével, a Pázmáneum tényleges tulajdonosával. Az intézet épületének nagy részét bérbe adták a Bahnhof Misszió elnevezésű női szerzetesrendnek, a másik részét pedig a magyar papi emigráció használta. Ahogy a két bérház, úgy maga az intézet épülete is restaurálásra szorult. König bécsi bíboros érsek kétféle millió schillinges kölcsönt nyújtott erre a célra, kettős feltétellel, mely szerint a Bahnhof Misszió megkapja az intézet két emeletét bérbe, és esetleges eladás esetén elővásárlási jogot biztosítanak neki. Az intézetnek két eljárója volt, Dr. Leopold Antal rektor és Dr. Gianone Egon vicerektor, akiket a bécsi egyházmegye fizetett. Az apostoli Szentstszék a bécsi egyházmegye felügyelete alá helyezte őket, az egyházi kánonjog szerint.

„Akción” a tulajdonviszony megváltoztatására

Az intézet lakói a Vatikánnal és a világ különböző országaiban élő emigráns személyekkel tartottak kapcsolatot. A célobjektumot teljes ellenőrzésük alá akarták vonni, ezért a tulajdonjog visszaszerzésén munkálkodtak. A BM III/I. Csoportfőnökség 4. osztálya OD-4061/68 számon hozott határozatában megjegyezték:

„Állambiztonsági, operatív szempontból a katolikus szerzetesrend ottani működése és az emigráció tevékenysége kifogásolható. Az Intézet jogi helyzetének és a visszaszerzés lehetőségének tisztázására akciót indítottunk.”¹

Az épületet szívesen megvásárolták volna az osztrákokon kívül mások is. A Pázmáneum szomszédságában az USA nagykövetsége székelt, az amerikaiak is számítottak arra, hogy kedvező áron hozzájutnak az épülethez.

Visszaszerzési akciókat dolgoztak ki a magyar kormány részéről is, mert mindenáron meg akarták változtatni az épület rendeltetését, ami meglehetősen zavarta őket. A céljuk elérésére az általuk létrehozott egyházi vezetést akarták felhasználni. Arra hivatkoztak, hogy az esztergomi érsek nem tudja gyakorolni funkcióit, ezért a püspöki karnak egyetemlegesen kell foglalkozni az intézet sorsával. A hatalom az embereit akarta az intézménybe delegálni, hogy általuk az emigrációban élő magyarokat kizsírítsák. Folyamatosan küldték az ügynököket azzal a megbízással, hogy a legapróbb részleteket is figyeljék meg, ismerjék meg az épület pontos tervrajzát, jelentésekben számoljanak be mindenről.

¹ ABTL 3.2.5. O-8-239.

A sötét háttérakciókban mindent fedőnévvel láttak el, az operatív személyeket és a megfigyelés alá vont célszemélyeket is. Még az épületeknek is fedőnevet adtak, különösen ott, ahol nagyon sok ügynököt, szt. tisztet sikerült beépíteniük a piszkos munka elvégzésére. Így volt ez a Pázmáneum épületével kapcsolatban is, ami az „OSTROM-VÁR” fedőnéven szerepel az iratokban.

„{...} Az épület sorsáról a magyar papi emigráció és a bécsi érsekség úgy rendelkezik, mintha az övék lenne. Pedig az Intézet vezetői tudják, hogy a rendelkezési jog a magyar püspöki kart illeti meg, az esztergomi érsek akadályoztatása miatt. Ezt nemegyszer bevallották és titkon attól félnek, hogy előbb-utóbb a római PMI-hez hasonló sorsra jutnak. Olyan vélemény is elhangzott már Leopold rektor részéről, hogy talán nem is lenne helytelen, hogy ismét eredeti rendeltetése szerint működhetne az Intézet, mert úgymond a kegyelemkenyeret szívesen váltanák fel hazai támogatásra és rendelkezésre.

Pázmáneum és a hozzá tartozó két bérház visszaszerzésének ügye, és annak módja rendkívül nagy óvatosságot és körültekintést igényel. Határozott állásfoglalás és megfelelő egyházi vagy állami szintű tárgyalás szükséges ahhoz, hogy a visszaszerzési akciót elkezdjük. Meg nem alapozott lépés megtétele oda vezethet, hogy az emigráció, vagy a bécsi érsekség a Vatikánnal egyetértésben értékesíti az épületeket, csakhogy megakadályozzák a magyar egyház részére való megszerzést.

A Pázmáneum sorsa feletti döntés előtt a következő kérdések tisztázása válik szükségessé:

- A magyar államnak és az egyháznak érdeke-e, hogy az Intézet visszakapja eredeti rendeltetését. Ha igen, megoldható-e a növendékküldés és az Intézet magyar egyházi felügyelet alá helyezése, arról való gondoskodás.

- Ha ez nem megoldható, vagy nem érhető el, úgy elegendő-e az a minimális célkitűzés, hogy magyar egyház tulajdonjogának elismertetése után az ingatlanokat értékesítve a magyar egyházat tetemesebb valutához juttassuk, ami közvetett értelemben az államnak is valutát jelentene és a későbbiekben mindenképpen terhet venne le az állam válláról.

E két kérdés eldöntésében ki kell kérni a magyar püspöki kar véleményét, mert nélkülük egyetlen lépést sem lehet tenni.

Ha az első pontra igenlő döntés születik, akkor a püspöki kar kérheti a Vatikánt, hogy a „visszavonásig” kiadott és az Intézetnek a bécsi érsekség joghatósága alá helyező intézkedését vonja vissza, hogy az alapítvány rendeltetésének megfelelően működhessek.

Ezzel kapcsolatos egyházi vélemények nem egyértelműek. Vannak, akik ellenzik azzal az érveléssel, hogy az egyházmegyéknek nem érdekük növendékküldés a bécsi egyetemre, mert az ottani oktatás alacsony szintű. Ha

ilyenre áldoznak, akkor a római egyetemekre küldenek hallgatókat, ahol az oktatás magasabb szintű és specializálódás lehetősége bővebb.

A második pontban foglalt megoldási forma a Vatikán és a Magyar Kormány közti újabb tárgyalás alapját képezhetné. De ez a forma csak akkor lenne jó, ha az Intézetet terhelő kölcsönök leírhatók lennének az eddigi használat fejében. Így a Pázmáneum és a hozzátartozó 2 bérház jelenlegi értéke realizálódhatna egy értékesítéssel. Az országnak komoly valutabevételt, a magyar egyháznak pedig nagy összegű tőkét biztosítana.

A Pázmáneum felhasználásának egy harmadik változatát is számításba lehet venni és ez az, ami operatív célból a legérdekesebb. 1945 előtt működött a Szent László Társulat, melynek feladata a hazájuktól távol élő magyarok lelki gondozása volt. E munkát végző papokat hazulról diszponálták a magyar kolóniákra.

A társulat újja alakításával, a feladatainak ellátására kijelölt papok kiképzőközpontjává lehetne tenni a Pázmáneumot. Itt lehetne a társulat központja is, melynek vezetője esetleg egy püspök lenne. Ezzel háttérbe szorítanánk az emigrációt, legális összekötő hidat építenénk a nyugati országok egyházai és a magyar egyház közé, telepítési bázist teremtenénk megbízható, hazánkhoz hű papokból és a már előzőleg a Pázmáneumba telepített ügynökökből.

Első lépésként javasoljuk a következő intézkedések végrehajtását:

- Az ÁEH-val és a III/III-1 osztállyal megvitadni, hogy milyen lehetőséget látnak a Pázmáneum visszaszerzésére és hasznosítására.

- Az ÁEH és az egyházi elhárítás egyes püspököknek sugallja a Pázmáneum ügyének napirendre tűzését. A püspökkari konferencia tárgyalja meg a problémát és foglaljon állást a felhasználását illetően.

- Az állásfoglalástól függően hozzanak létre egy munkabizottságot, melynek feladata a jogi helyzet tisztázása, dokumentálása, esetleg tárgyalások kezdeményezése, akár a bécsi érsekséggel, akár a Vatikán illetékes kongregációjával.

A további lépéseket, azok taktikáját az elért eredményektől függően lehet és kell kidolgozni. Operatív szempontból sem közömbös a Pázmáneum jövője. A már említett telepítési bázis létrehozásának lehetőségén túl, az épület megszerzésével további bomlást idéznénk elő a papi emigrációban. Az USA nagykövetség szomszédos épületeként felhasználható lenne az amerikaiak elleni munkában is. Nem utolsó sorban megszüntetnénk a Bahnhof Mission ottani tevékenységét, amely az odaérkező magyar turistákat kutatóbázisnak tekinti, üzenetek, csomagok továbbítására használja.”²

A bíboros végső szálláshelyére érkezése előtt már intenzív intézkedéseket hajtottak végre az épület tulajdonának

² ABTL 3.2.4. O-8-239. (1968)

visszaszerzésére. König bíborost 1971. június elején felkeresték, mert kíváncsiak voltak, hogy mi a véleménye a jogi helyzet végleges rendbetételéről. A kardinális válaszában két megoldásra tért ki. Azt javasolta, hogy a Vatikán és a Magyar Állam között folyó tárgyalások során rendezzék az ügyet, vagy pedig a magyar püspöki kar hivatalos írásban keresse meg őt azzal a kéréssel, hogy magyar papokat akarnak küldeni a Pázmáneumba és szeretnék az intézet felügyeletét átvenni. Ígéretet tett arra, hogy ha ezt kéri, akkor írásban lemondana a Vatikán felé az intézet feletti felügyeletről és kérné, hogy a jogosult szerv átvehesse. Kihangsúlyozta, hogy az osztrák félnek semmiféle érdeke nem fűződik az irányításhoz.

Még semmiféle intézkedés nem történt az épület átvételével kapcsolatosan, de már az új vezető személyek kiküldésének listáját, valamint az épület karbantartására felvett összeg előteremtésének feltételeit tervezték az 1/13/536/1971. számú BM. által készített javaslatban.

„Lényeges volna az új rektor személyének meghatározása, a másik pedig az Intézet anyagi helyzetének biztosítása és a kétmillió schilling visszafizetésének módozatai. Itthoni tárgyalások alapján kellene biztosítani az ottani jövődi ösztöndíjak ellátásának valutáris fedezetét és az előjárók fizetését. Talán a bérleti díjak elegendők volnának a személyzet fizetésére és a fenntartási költségekhez. A két bérház bevételeire számítani nem lehet, mert az egyik összes bérlete 99 évre, a másik pedig 77 évre le van kötve, a restaurálásra felvett kölcsönök törlesztésére.

Ha ezt az anyagi alapot sikerült megteremteni, akkor az esztergomi ordinárius vindikálhatja magának az intézkedés jogát is. Ami az Intézet új rektorának személyét illeti, meg kell jegyezni, hogy dr. Gianone Egon több mint harminc esztendeje vicerektor ott és számít a rektori tisztre.

Megítélésem szerint azonban mégsem volna jó megoldás, részint mert helyzete az anyaországgal rendezetlen, részint pedig teljesen az emigrációs papság hatáskörében és mentalitásában él és gondolkodik. Az Intézet esztergomi jellegét kidomborítandó, mindenképpen az esztergomi egyházmegyéből kellene az új rektort kinevezni, mégpedig tekintéllyel bíró valakit. Így is el lehet képzelni azt, hogy dr. Gianone ez esetben lemond a vicerektorságról és egyszerre két előjárót kell majd küldeni. Igaz, hogy egy életerős előjáró is el tudná látni az ottani teendőket.

Állítólag dr. Gianone kijelentette, hogy ha ő főlegessé válik, akkor a bécsi egyházmegyében vállal papi beosztást. Érdeklődésünk kapcsán kitűnik, hogy König kardinális nem fogja keresztezni e megoldást, hacsak az ügy esetleges elhúzódása folytán valamiféle bécsi egyházi szervezet rá nem veti a Pázmáneumra szemét, és esetleg befolyásolják a kardinális magatartását.

Véleményem, hogy aránylag nem nagy anyagi áldozat és

megfelelő valuta biztosítása révén ismét hazai irányítás alá lehetne vonni az Intézetet, és ennek a Bécs szívében fekvő értékes objektumnak jövőjét biztosítani lehetne és kellene is. Erre most van a legkedvezőbb alkalom!”³

„Ostromvár” a megfigyelt objektum

Az intézményt folyamatosan, aktívan figyelték, és a jelentések özönét készítették az épületről és lakóiról, az idelátogatókról, valamint az emigráns papokról és közösségekről. A „visszaszerzési akciók” nem vezettek eredményre, ezért különösen nagy intenzitással figyeltettek minden eseményt, ami az épületen belül történt. Az ehhez szükséges személyeket a legnagyobb fondorlattal küldték át a határon és juttatták be a Pázmáneumba.

Az 1956-os forradalom leverése után nagyon jó taktikai megoldásnak látszott a szigorúan titkos tisztek és ügynökök disszidáltatásának megsokszorozása – eljátszatva velük, hogy a kommunista hatalom üldözöttjei –, akik aztán sikeresen beépültek a magyar emigráció közösségeibe. Titokban kijelölt útvonalon kellett átszökniük Ausztriába, nehogy a határ mentén aknára lépjenek. Ruhájukat megszagatták, hason csúsztatva bepisztították, a menekülés látszatát keltve.

Itthon alapos kiképzésben részesültek, előre felkészítették őket a rendőrségi kihallgatásokra. A szigorú szabályok előírását kötelező volt betartaniuk annak érdekében, hogy mindenki bizalmába tudjanak férkőzni. A papok közé beépült szt. tiszteknek, az előírt magatartásszabályok szerint kellett viselkedniük.

„Tökéletes papi élet! Nagyon szerénynek kell lenni, barátságosnak az emberekkel szemben. Jószívűen segíteni. A szerénység nyilatkozzék meg főképpen az életstílusban. Ez egyébként hozzátartozik az ideális papi élethez. Nagyon óvatosnak kell lenni az emberekkel szemben. Csak a teljesen biztosban szabad megbízni, akiket előzetesen ellenőrizni kell.

Az elveket soha sem adjuk fel. Soha sem szabad elfeledni, hogy akármir történik is, a kapcsolatot soha semmilyen körülmények között sem szabad elismerni.”⁴

„Kövesdi” fedőnevű ügynök 1957-ben azt a feladatot kapta, hogy térképezze fel név szerint a Pázmáneumban lakókat, majd rajtuk keresztül a magyar emigrációs csoportokat. Figyelnie kellett, hogy kiknek volt szorosabb kapcsolata a Magyarországon élő rokonokkal. Név szerint kijelölték azt a magasabb beosztású egyházi személyt is, akinek azért kellett a bizalmába férkőznie, hogy munkatársává válhasson. Ezáltal lehetősége adódhatott arra, hogy személyes és hivatalos levelezését, valamint kapcsolatrendszerét titokban felderítse, megfigyelje, a

kapott utasítások szerint pedig eljárjon és intézkedjen. A titkosszolgálat ügynöke akkor végzett jó munkát, ha a megfigyelt személyről, objektumról, valamilyen negatívumot jelentett. Az intézet épületét és lakóit több ügynökön keresztül ellenőrizték, mert szerintük az a demokrácia veszélyes ellenségeinek az otthona. Az egyik beszervezett jelentésében éppen az ellenkezőjéről számolt be összekötőjének. Megállapítása szerint csak egyházi objektum, ahol nem folytatnak ellenséges tevékenységet Magyarország ellen. Összekötője kioktatta, hogy nem végzett alapos munkát, mélyebb és sokoldalúbb vizsgálatot vár tőle, ami alapján bizonyára megváltozik a véleménye is.

Mindszenty József, amikor a Pázmáneumot választotta utolsó szálláshelyének, nem gondolta, hogy az emigráció naptörsébe öltözött ügynökök fogják körülvenni utolsó napjaiban.

Jóval a megérkezése előtt a III/1-4-L alosztály rendőrfőhadnagya elrendelte az összes levélküldemény ellenőrzését, időnként névsorokkal kiegészítve a fontos személyek listáját.

Információs jelentéseket készítettek, beszámoltak a hangulatról, az épület állagáról, valamint a bíboros fogadásának előkészületeiről. A hangulat irányát az utasítások szerint alakították, formálták. Munkájuk alapján elérték, hogy Bécsben is a Magyar Állam sikerének tulajdonították a Vatikánnal kötött egyezményt. „Bower” ügynök a bécsi katolikusok körében a főpásztort „makacs öregember”-nek titulálta, igyekezett olyan rágalomokat terjeszteni, amelyek már megérkezése előtt befeketítik személyét. Gyalázkodóan hangzatos propagandájától azt remélte, hogy az emigrációban élőket sikerül megtévesztenie. Elmarasztalta, mert a kommunistákkal nem kötött egyezséget. Szerinte e magatartásával súlyos károkat okozott, amit az egyháznak nagyon nehéz lesz helyrehozni.

A leendő lakó érkezésének pontos időpontját senki nem ismerte, mert nem akart feltűnést kelteni és a sajtónak nyilatkozni.

Az osztrák sajtó munkatársai közé beépült ügynök, az alábbiakról számolt be összekötőjének:

„{...} Mindszenty ide jön Bécsbe, ami valószínűleg csak kezdetben fog szenzációt jelenteni. Minden csoda három napig tart. Elég nagy sajtóvisszhangra lehet majd számítani, mert az elképzelhetetlen, hogy Mindszenty az itt lévő tudósítóknak és újságíróknak semmit se nyilatkozzék. Nem hiába célozgat Kreisky arra, hogy „disztingvált” magatartást vár Mindszentytől. Sajtótájékoztatót tartott, ahol kijelentette „Mit tudna még ez az öregember maguknak ártani. Ha valaki egyszer már mártírból az elnéző mosolyok prédájává vált, nem lehet újra mártír, de még kevésbé harcos.” De ha a sajtó mártírként állítja be? – vettem közbe. Biztos lesznek ilyen hangok is, de ez nem tarthat sokáig.

³ ABTL 3.2.5.0-8-239

⁴ ÁBTL 3.2.3. Mt-186/2

Mindszenty felett eljárás az idős a magyar egyháznak és a Vatikánnak is akkor tenne a legnagyobb szolgálatot, ha lemondana.”⁵

Végül a sok találgatás közepette október 23-án este fél 11 órakor, Zágón társaságában a nunciatúra kocsiján érkezett a repülőtérről.

„Bower” fn. ügynök erről az alábbiakat jelentette: „A Pázmáneum csak fél órával előbb lett értesítve. A riporterek miatt Mindszenty nem akart a nunciatúra kocsijából kiszállni az épület előtt, hanem követelte, hogy nyissák ki a kaput, hogy be tudjanak hajtani. Míg a kapukulcsot megtalálták, addig a riporterek felvételeket készítettek. Miután a kulcs végre előkerült, behajtottak és Mindszenty csak a kapu bezárása után szállt ki a kocsiból. Zágonnal felmentek a lakosztályba, gyorsan készítettek vacsorát és utána kipakoltak.

Október 26-án Joachim érsek meglátogatta Mindszentyt. Rajta kívül még három püspök kereste meg, akik felajánlották segítségüket.”⁶

A bíboros hamarosan rájött, hogy környezetében nem mindenki az, aminek mutatja magát. Észrevette, hogy még a konyhai személyzet között is voltak, akik hallgatóztak és figyelték, ezért amikor az ebédet felszolgálták, a beszélgetést hirtelen átváltotta latinra. Figyelmeztette a többieket, hogy ne magyarul társalogjanak. Hamarosan úgy döntött, hogy a továbbiakban nem akar a közös étkezéseken részt venni.

November elseje után Eisenstadtból az intézetbe költözött Geraldine nővér, aki németül, olaszul, franciául, angolul és magyarul is perfektül beszélt és írt, és a bíboros levelezéseit intézte. November 9-én pedig Rómából küldtek hozzá egy magyar apácát, aki a gépírásban segített.

Mindszenty József beköltözése után kiemelt célpontja lett a megfigyelésnek.

Ellenségei azt híresztelték róla, hogy megtört, beteg ember, aki képtelen aktivizálni magát. Örülhet, hogy idős korában végre megmenekült a fogságból. Köszönettel tartozik a magyar kormánynak, hogy elengedve a büntetését, szabadon engedték és pihenéssel töltheti további napjait.

Ő egyáltalán nem akart visszavonulni és elzártnak élni, mivel papként egész életében az egyházat és a keresztény közösséget szolgálta. Szabadságát visszanyerve kötelességének érezte, hogy lelkieken támasza legyen a szétszóródott magyaroknak, hogy Krisztus feltámadását hirdesse szerte a világon.

Ausztria magyar nagykövete a BM-nek küldött jelentésében felhívta a figyelmet, hogy az eddiginél sokkal nagyobb, széles körűbb propagandamunkát kell kifejteni ellene. „Különösen fontosnak tartanánk most, amikor Mindszenty jelenléte mérgezi és bizonyos mértékig ellenünk hangolja az osztrák

közvéleményt. Jól megválasztott propagandaanyagokkal hozzájárulhatnánk, hogy Mindszenty még inkább elszigetelődjön.”⁷

Mielőbbi halálában reménykedtek, de meglepődve tapasztalták, hogy fáradságot nem ismerve, nagyon aktívan élte az életét, és korához képest nem volt olyan rossz egészségi állapotban, mint ahogy azt sokan híresztelték róla. Sőt, nagyon jól érezte magát.

„A primás nagyon mozgékony, de szótlán, egyenesen hideget árasztó egyéniség. Állandóan dolgozik. Gyorsan eszik. Jól hall, fürge.”⁸ Olvasható az 1971. november 22-én készült jelentésben.

Nem csak az épületen belül figyeltek mindent és mindenkit, hanem az intézet előtt is leskelődtek. Feljegyezték, hogy kik és mikor mennek be a kapun és mikor távoznak.

A bécsi összekötő továbbította a BM számára az ügynököktől kapott jelentéseket: „A Pázmáneumban lévő intézmények és személyek magatartásában semmilyen korlátozást nem vezettek be. Az ott lakó diákok továbbra is használhatják a főlépcsőházat és a kapukulcsuk is megmaradt. A Bahnhof-missió most is fogad átmeneti vendégeket, tehát a Pázmáneumba be lehet jutni ugyan úgy, mint korábban.

A rendőröket már elvonták az épület elől, helyette úgy tűnik, hogy a szomszédságban az amerikai követség előtt van állandó őrszem. Mi magunk is jártunk néhányszor a Pázmáneum előtt, s az a benyomásunk, hogy valószínű polgári ruhás rendőrök teljesítenek szolgálatot Mindszenty védelmében.”⁹

A bíborossal folytatott beszélgetések sem maradhattak titokban, mert szavait, mondatait szinte szóról szóra lejegyezte a papi reverendába öltözött ügynök. A titkosszolgálaton keresztül tudni akarták, hogy neki mik a tervei. „Beszélt a Pázmáneum alapításáról majd elmondta, hogy tárgyalások folynak, melynek eredményeként azt szeretné elérni, hogy „szabad magyar terület” legyen. Ennek megtörténte után tud majd teljes szívvel és lélekkel segíteni a széthullóban lévő magyar emigrációnak, addig azonban csak imádkozni tud értük. Kijelentette, hogy lelki, azaz egyházi vonalon kívánja majd megszervezni a magyarságot. Ennek nincs politikai íze, de alkalmas arra, hogy a külföldön élőket megtartsa magyarnak”.¹⁰

Ausztriába érkezését követően hamarosan a kapucinusoknál celebrált ünnepi misét a Szent István Egylet ötven éves fennállása alkalmából, ahol a templom zsúfolásig megtelt, ami a megfigyelőinek nem tetszett. Nyilvános megjelenései miatt több irányból támadták. A vatikáni tisztviselő nyilatkozatában kiemelte, hogy semmilyen közvetlen kapcsolatot nem engedélyeztek Mindszenty Józsefnek a sajtóval. „Káros lenne a bíboros

5 ABTL 3.2.5. O-8-239

6 ABTL 3.2.5. O-8-239

7 MOL XIX-J-1-j (25.d)

8 ABTL 3.2.5.O-8-239

9 ABTL 3.2.5.O-8-239

10 ABTL. 3.2.5.O-8-239

panasznyilatkozata, amikor az egyház csatornákat keres a Kelet-Európával való kapcsolatok javítása érdekében.”¹¹ Mindenáron meg akarták akadályozni szerepléseit, ezért a közelébe férkőztek, hogy írásait is ellenőrizhessék, jegyzeteiről információt küldhessenek.

„Mindszenty Az egyház Magyarországon című történelmi könyvén dolgozik, amit hamarosan kiadnak. A memoárjai pedig, már karácsony előtt meg fognak jelenni, először angol nyelven. Amikor nála jártam, titokban belelapoztam és megnéztem kéziratát, amiben leírja, hogyan bántak vele a börtönben. Lefogták, levetkőztették anyaszült meztelenre és aztán bejött a terembe egy csizmás férfi, aki kijelentette, hogy: „már régen vártam erre a pillanatra” s ezzel hasba rúgta úgy, hogy a Mindszenty a falhoz vágódott. Azt is megtudtam, hogy a Mindszenty titkára Harangozó Ferenc lesz, aki jelenleg Burg-Kastl gimnázium igazgatója. Decemberben fogja a titkársági állást átvenni. Harangozó, odahaza a szombathelyi egyházmegyében valamikor káplánja volt, azért esett rá a választás, mert egy év múlva úgy is nyugdíjba menne, mint igazgató. {...}”¹²

Itthon félték, hogy közreadja írásait, ezért mindent elkövettek annak érdekében, hogy megakadályozzák. Bruno Kreisky, osztrák kancellár november 30-án sajtókonferenciát tartott, ahol a külföldi újságírók megkérdezték tőle, hogy írhat-e Ausztriában könyvet Mindszenty? Kreisky kijelentette, hogy semmi akadálya, hogy könyvet írjon, miután a sajtószabadság mindenki számára lehetőséget ad könyv írására. Majd folytatta, hogy „elvárjuk tőle és meg is követeljük, hogy nem politizálhat, Magyarországot, szomszédállamunkat politikai tevékenységgel nem sértheti, bánthatja vagy támadhatja”.

11 U.a

12 U.a.